

Språkvårdsspalten

Vol. 27/4 70

1

Från en läsare i Vasa kommer en fråga om den rätta betoningen av namnet *Korsholm* — skall det ha betoning på *Kors-* eller på *-holm*? — Förklaringen till det vanliga uttalet med betoning på *-holm* är att många namn på slott och borgar har betoning av senare leden, t. ex. Raseborg, Kastelholm, likaså åtskilliga stadsnamn som innehåller orden *holm* och *borg*, såsom Björneborg, Göteborg, Katrineholm. (Däremot heter det ju Stockholm med betoning på *Stock-*.) Uttalet *Korsholm* med betonat *-holm* får betraktas som normalt utanför Österbotten. I Vasatrakten hör man som känt mycket ofta *Korsholm*, med betonat *Kors-*, och jag skulle tro att det är normalt att betona *Korsholmsplanaden* (i Vasa) på första stavelsen. Den betoningen avslutar sig till den vanliga i skärnamn på *-holm*. Jag tror att det är svårt att fördöma någotdera uttalet, men det är en rimlig fordran att man bör iaktta konsekvens i sitt eget uttal — frågeställaren har hört båda uttalen i samma radioanförande, och sådant låter inte så bra.

2

Från samma håll kommer en annan fråga om betoning. Den gäller *Österbotten* och *österbottning*. Skall man betona *öster-* eller *-botten*? — Av gammalt har betoning på *-botten* varit det vanliga i Finland. I Sverige heter det däremot *Österbotten* med betonat *öster-* — namnet *Västerbotten* uttalas väl också hos oss med betonad första stavelse. Modersmållärare hos oss har arbetat för uttalet med betonat *öster-*, och detta är väl förklaringen till att man numera ofta hör betonad första stavelse. Det kan väl anses rimligt att betona landskapsnamnen *Västerbotten* och *Österbotten* på samma sätt, alltså på första stavelsen, och

likaså *västerbottning* och *österbottning*.

3

Hur kommer det sig att *orolig* inte är motsats till *rolig*, utan betyder »icke-lugn»? — I äldre svenska betydde *rolig* »lugn», liksom det fortfarande gör i danska och norska. Skalden Runius diktade, dödssjuk, i maj 1713 en dikt där han önskar sig »en lugn och rolig Junius» och tänkte givetvis på lugnet efter döden. Den gamla betydelsen »lugn» ingår kanske i soldatnamnet *Rolig* i Oravais — soldatnamnen innehåller mången gång ett slags önskingar om hur soldaterna borde vara.

Emellertid kan *ro* också innebära att det är trevligt. Detta är förklaringen till att *rolig* gled över till sin nuvarande betydelse. För övrigt fanns betydelsen »munterhet, tidsfördriv» också hos *ro*. Det har vi ett minne av i uttrycket *för ro skull*, som faktiskt är ungefär detsamma som »för nöjes skull». Det finns ett uttryck *halla malron vid makt* »bidra till trevnaden vid bordet», och *malro* innehåller alltså också *ro* i betydelsen »nöje».

Språket har sina nycker. *Orolig* bibehöll sin gamla betydelse, trots att *rolig* hade fått en annan innebörd. Så underligt kan det vara.

Frågor kan som förut sändas antingen till Vasabladets redaktion (märk kuvertet »Språkvårdsspalten») eller direkt till mig, adress Knektvägen 3 C, Helsingfors 40.

CARL-ERIC THORS